

הזמנת אורח הנוסע בשבת לסעודת שבת וחג

האם מותר להזמין לסעודת שבת אורחים שסביר להניח שיחללו שבת בנסיעתם אל הסעודה או בחזרתם לביתם בסיימה? (בית הלל)

• בן משפחה שאיננו שומר שבת, המעוניין לבוא לסעודת שבת, אך איננו מוכן להישאר למשך כל השבת: האם יש לסרב לבואו, או שניתן לארח אותו לסעודת שבת גם מתוך ידיעה שהוא יחלל שבת בנסיעתו לסעודה או ממנה?
 השבת היא מצווה יסודית בתורה השקולה כנגד כל המצוות, וחילולה מושווה לעבודה זרה. יש כוח מיוחד לחוויית השבת לקרב יהודים לערכי היהדות. האיר על כך בצחות לשונו הרב חיים דוד הלוי: "יש בכח השבת להחזיר את האומה בתשובה אל אלוהיה, ומכאן תצמח גאולתה... וסדר זה, אם אכן תתמיד בו האומה, ואף אלה אשר אינם מקפידים על שמירת כל מצוות הדת, אם יקפידו על שמירת השבת הרוחנית... הרי שהשבת עצמה תטהרם, תזקק המידות, תעדן הנפשות, ובסופו של דבר, תרחיקם מן העבירה, תחזירם בתשובה ותחיש גאולתם".

מכאן ההתלבטות: מחד גיסא יש ברצוננו לאפשר לכל יהודי לטעום מטעמה המיוחד של השבת, מאידך גיסא הלב נחמץ: כיצד ייתכן לטעום מערכה של השבת תוך כדי חילולה?
 מצד אחד יש כאן מעין "מצוה הבאה בעבירה", עונג שבת המבוסס על חילולה, ומצד שני אפשר לראות זאת כמעין "עברה לשמה" – עברה שמטרתה לקרב יהודים זה לזה ולשמור על קשר לעולם של שבת ושל קדושה.

תשובה:

ההכרעה העקרונית בשאלה זו שנויה במחלוקת הפוסקים. הנטייה הכללית של פוסקי דורנו מכל החוגים היא להתיר זאת, במגבלות המפורטות במסמך.
הדרך הרצויה בהזמנת אורחים לשבת היא הזמנתם לשבת מלאה – מלפני כניסת השבת ועד אחרי צאתה. יש לחזק את מי שנוהג כך, שכן כך הדין לכתחילה.
 אם האורח יחליט לבסוף שלא להיענות להזמנה לכל השבת, ניתן להסכים שהאורח יגיע רק לחלק מן השבת, במקרים של קירוב לערכי היהדות או שלום בית. במקרה כזה עדיף שהאורח יגיע לפני שבת ועוזב במהלכה, מאשר שיגיע בשבת עצמה. הואיל וכך, יש להשתדל שההזמנה תהיה דווקא לסעודת ליל שבת ולא לסעודת יום שבת.
במקרה של צורך גדול, בעיקר במקום של חשש לקרע במשפחה ובעיות בשלום בית, יש מקום להסכים להגעה ביום שבת, בהסתמכות על הפוסקים המתירים זאת.
 ההכרעה בשאלות אלו אינה פשוטה כלל ועיקר, ומשלבת מרכיבים שונים: אישיים, קהילתיים וחברתיים, ועל כף המאזניים עומדת קדושת השבת. משום כך **רצוי ומומלץ להיוועץ ברב הקהילה** ובתלמידי חכמים תוך פריסת מערך השיקולים האישיים והמשפחתיים.

מקורות והרחבה

א. דין "לפני עיוור לא תתן מכשול"
 ניסיונם של רבים בארץ ובעיקר בחו"ל מלמד שחוויה של שולחן שבת, האווירה המשפחתית, החום והרוגע, הינה משמעותית ביותר עבור יהודים הרחוקים מתורה ומצוות ולא פעם מסייעת לקרב אותם לערכי השבת ולערכי היהדות.
 בסוגיה זו דנו פוסקים רבים בדורנו וכתבו עליה חיבורים רבים. הרב אברהם וסרמן בספרו "רעך כמוך" (עמ' 163-155) עוסק בהרחבה בסוגיה זו ומסכם שיש האוסרים ויש המתירים. במאמר זה ננסה לסקור את עיקר המרכיבים בסוגיה, נביא דעות של פוסקים רבים, וננסה להכריע לגבי סדרי העדיפויות בהן רצוי לנהוג במקרים אלו.
 השיקול העיקרי שמעלים הפוסקים כנגד הזמנת אורחים הנוסעים בשבת, הוא איסור "לפני עיוור לא תתן מכשול". מקור האיסור הוא בסוגיה במסכת עבודה זרה (דף ו). שם מוזכר איסור למכור לעובד עבודה זרה דברים הנחוצים לו לצורך הפולחן, וכן איסור להושיט יין למזיר, האסור בשתיית יין.
 יש המדמים את הזמנת האורח לשבת לאיסור 'לפני עיוור'. השוואה זו מותנית בהבנת האיסור, בהגדרת היקפו ובמידת חלותו כאשר עומדים כנגדו שיקולים אחרים. התשובה המפורטת לקמן תעסוק בהיבטים השונים של איסור 'לפני עיוור'.
 בגמרא מפורש שאיסור הושתת יין למזיר מתקיים רק כאשר המסייע והמזיר עומדים משני צדי הנהר: "בתרי עברי דנהרא". הפוסקים נחלקו מה מובנה של הסתייגות זו.
 לדעת רוב הראשונים הכוונה היא שאיסור 'לפני עיוור' קיים רק כאשר המזיר אינו יכול להגיע אל היין בלא עזרת המסייע, ובהכללה – רק אם העברה לא תוכל להתקיים בלא עזרת המסייע.
 להלכה, השו"ע (יו"ד קנא, א) פוסק שאסור למכור לעובד עבודה זרה דברים המיוחדים לעבודתה, אלא אם כן נראה שהוא קונה את האבזרים שלא לצורך עבודה זרה. לעומת זאת דברים שאינם מיוחדים לעבודתה, מותר למכור מבלי לחשוש שמא הקונה ישתמש בהם לעבודה זרה, אלא אם כן הקונה מפרש שהוא קונה זאת לצורך עבודה זרה.
 הרמ"א, שם, אומר שנהגו להקל ולמכור לעובדי עבודה זרה דברים השייכים לעבודתה, בכל מקרה שיש להם אבזרים אחרים כיצא בהם, או

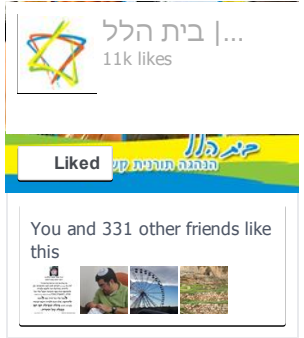
עוד

- בית הלל - בואו להכיר
- מי אנחנו
- הורדת חוברות
- רבני בית הלל
- בתקשורת
- לתמיכה בבית הלל

חיפוש

חפש

פייסבוק

שהם יכולים לקנות כמותם במקום אחר. כלומר, לדעתו איסור 'לפני עיוור' נהוג רק במקרים שבהם העובר לא יכול לעבור על האיסור ללא עזרת המסייע לו, כשיטת רוב הראשונים. אמנם לבסוף הוא ממליץ ש"בעל נפש יחמיר לעצמו".

הואיל וכן, לדעת רוב הראשונים ופסק הרמ"א ניתן לומר שאין בהזמנת האורח לשבת איסור גמור של 'לפני עיוור', אם ידוע שהאורח עתיד לנסוע בשבת ללא קשר להזמנה. ודאי שאם ניתנה לו האפשרות להישאר לשבת, והוא בוחר לנסוע – אין כל סיוע לעברה מצדו של המארח.

ב. דין "מסייע"

גם במקום שבו אין איסור גמור של 'לפני עיוור', יש אומרים שקיים איסור מדרבנן של מסייע לדבר עברה. הדבר שנוי במחלוקת הראשונים. רוב הראשונים סבורים שגם במקרה שאין איסור תורה של 'לפני עיוור', יש איסור מדרבנן לסייע לעובר העברה. ברם יש מהראשונים שחוקקים על כך וסבורים שכאשר אין איסור תורה, אין גם איסור מדרבנן של מסייע לדבר עברה.

עם זאת יש באיסור "מסייע" שני שיקולים להיתר במקרים מסוימים:

לדעת הש"ך והדגול מרבבה (יו"ד, קנא, ו) אין איסור מסייע חל מדרבנן כלפי אדם שאינו שומר מצוות, מכיון שההימנעות מסייע במקרה המסוים לא תועיל להפרישו מאיסור באופן כללי.

לדעת הרב יעקב אטלינגר (שו"ת בני ציון ט"ו) איסור מסייע שייך רק כשמסייע בשעת העבירה, אולם כשהסיוע אינו צמוד לעשיית האיסור אין איסור מסייע. בתשובתו הוא מתיר לתת הזמנת הדפסה למדפיס נכרי שיש לו פועלים ישראלים שעושים מלאכה בשבת, שהרי הפועלים יעשו מלאכה גם ללא ההזמנה ואין הסיוע מתבצע בשעת העבירה.

אם כן, הזמנת אורח הנוסע בשבת לסעודה מכילה את גורמי ההיתר המנויים בפרק זה:

לדעת הש"ך והדגול מרבבה, חילול השבת אצל האורח אינו עבירה חד-פעמית, ואי הזמנתו לא תמנענו מאיסורי שבת באופן כללי. לדעת הרב אטלינגר, ההזמנה המוקדמת אינה נחשבת כבעלת זיקה ישירה לעבירה. מטעמים אלו ניתן לומר שדין 'מסייע לדבר עברה' אינו חל במקרה שלנו.

ג. הדין במקרה שבו המסייע לעברה הוא יוזם הפעולה

כל הדוגמות בסוגיית "לפני עיוור לא תיתן מכשול" ו"מסייע לדבר עברה" שנדונו לעיל, עוסקות במקרה שיזום הפעולה הוא בעל העברה, והשאלה היא אם מותר לסייע לו ובאילו מקרים. אולם קיימת סוגיה אחרת, שממנה משתמע שקיים איסור חמור יותר במקרה שבו השואל הוא יוזם הפעולה.

בגמרא במסכת חולין (קז:): נאמר: "לא יתן אדם פרוסה לתוך פיו של שמש אלא אם כן יודע בו שנטל ידיו", וכך פסק בש"ע (או"ח קסט, ב): "לא יתן לאכול אלא למי שיודע בו שיברך". בהלכה זו לא הוזכרה ההסתייגות של "תרי עברי דנהרא", ונראה שהאיסור חל גם אם המבקש לאכול יכול להשיג אוכל ממקום אחר, מאחר שהאיסור הוא על עצם הסיוע הישיר למעשה שיש בו עברה (אך יעויין בשו"ת שבת הלוי, ד, סימן יז, שלדעתו זה לא נקרא "תרי עברי דנהרא", ולכן יש כאן לכל היותר איסור מסייע מדרבנן).

אם כך, כאשר מזמינים מישהו לשבת הרי היזומה לחילול שבת היא של המזמין, וגם אם היזומה להגיע לשבת היא של האורח, הרי שההיענות להזמין לחלק מהשבת היא זו הגורמת לחילול השבת בנסיעה. כך פסק הגר"מ פיינשטיין (שו"ת אגרות משה, או"ח, א, סימן צט), שנשאל האם מותר להזמין מחללי שבת לבית הכנסת כשידוע שיטעו בשבת, ופסק לאסור: "והשבתי דלהזמין את הרחוקים באופן שאי אפשר שיבואו בלא חלול שבת ודאי אסור, והוא עוד גרוע מאיסור לפני עור שהרי הוא עוד באיסור מסית... ואיסור לפני עור יש אף באינם רחוקים כל כך כשידוע שיתעצלו לילך ברגלים ויסעו במכונית. ואם אינה בלשון הזמנה אלא סתם הודעה שעושים מנין ונותנים פרוסים להבאים להתפלל, שהכוונה בעצם הוא רק לקרובים אבל יודע שיבואו גם רחוקים במכוניות, מסתבר שאין בזה דין מסית ובדין לפני עור יש להסתפק".

אמנם בשדי חמד (חלק ב, מערכת ו, כלל כו, אות לב) הביא פוסקים הסבורים שאין כלל איסור 'לפני עיוור' כשההכשלה נעשית בדיבור. אולם פוסקים נוספים סבורים שהגר"מ פיינשטיין, ובהם הרב סולובייצ'יק (דבריו הובאו בספר "דברי הרב", ליקוטי הנהגות, עמוד קע) ושו"ת שבת הלוי (ח, או"ח, קסא רומ) הכותב שאין להזמין אנשים שאינם שומרי תורה ומצוות לאירוע המתקיים בשבת, כשידוע שיחללו שבת בבואם או בצאתם. כמובן, במקרה שבו האורח מחליט לבוא למקום המארח מיזמתו, כגון מטייל, והוא יבוא למקום גם אם לא יוזמן לסעודת שבת, אין כל שאלה של 'לפני עיוור', ובמקרה כזה אין כל מניעה מלהזמין לאכול בשבת.

עם זאת, פוסקים רבים מבחינים בין הושטת הפרוסה למי שאינו מברך לבין ההזמנה לשבת. במקרה של הזמנה לשבת המזמין אינו מושיט איסור בידיים לאורח, הוא מאפשר לו להתארח בכל השבת, וקיים מרווח זמן משמעותי בין ההזמנה לבין נסיעת האורח. נצטט מדבריהם של שלושה מחכמי הדור האחרון שהקלו בכך:

הגרש"ז איערבך בשו"ת מנחת שלמה (ב, י), הוצאת "אוצרות שלמה" (ירושלים תשנ"ט) פסק: "מותר להזמין גם מי שגר רחוק ממקום התפילה ולהציע לו מקום לינה קרוב למקום, באופן שלא יצטרך כלל לחלל שבת. ואף אם לא יקבל את ההצעה, אין חייבים להגיד לו שימנע משום כך לבוא, וגם אין צריכים להזהיר אותו שאסור להגיע ברכב". מסיבה כלשהי תשובה זו הושמטה במהדורה המאוחרת יותר, אך היא מצוטטת בשו"ת רבבות אפרים, ז, סימן תב.

הרב יעקב אריאל שליט"א (שו"ת באהלה של תורה, ה, סימן כב) בתשובה לשליחים בגולה לגבי פעילות של קירוב רחוקים, כתב כך: "יש להבדיל בין הזמנת האורח לסעודת הלילה לבין הזמנתו לסעודת היום. אורח לליל שבת יש להזמין מבעוד יום ולהציע לו בכנות להישאר כל השבת. אם הוא יסרב להישאר ויחליט לחזור לביתו בשבת זוהי החלטתו האישית ואין כאן משום 'לפני עיוור', וזאת משני טעמים: ראשית, מפני שהמזמין דאג לכך שהאורח לא יצטרך לחלל שבת אלא אדרבה החלטת האורח לחלל את השבת עומדת בניגוד לתוכן ההזמנה. שנית, משום שהאורח אינו מחלל את השבת בשעה שהוא נענה להזמנה אלא רק אחר הסעודה בשעה שהוא חוזר לביתו ונמצא שההזמנה גופא אינה מביאה בעליל לידו חילול שבת אלא רק גורמת אותה בעקיפין". עם זאת, הרב אריאל אוסר להזמין את האורח לבוא ביום השבת:

"אך באשר לאורח המוזמן לבוא ביום השבת, וברור לנו שהוא יבוא ברכב ויחלל את השבת, יש בהזמנה זו משום 'לפני עיוור' מן התורה, ואין עצה ואין תבונה נגד ה', שהרי המזמין הוא הגורם הישיר והבלעדי לחילול השבת של האורח והרי זה כמושיט כוס יין לנזיר... גם מצד כוונת המזמין שגורם לחבירו לנסוע בשבת... וגם מצד שעת העברה שהיא נעשית בעת שהוא מקיים את מצוות המזמין".

הנימוק השני בדבריו של הרב אריאל להתיר את ההזמנה לליל שבת מתבסס על דברי המג"א (קסט, ו), שמעלה אפשרות לחלק בין נתינת אוכל למי שלא יטול ידיו, שהנו חמור יותר מבחינת לפני עיוור, ובין נתינת למי שלא יברך ברכת המזון, שהוא קל יותר, מכיוון שבעת מתן האוכל אין עברה, וזו נעשית רק אחר כך במנותק ממעשה נתינת האוכל.

בהמשך נצטט מתשובתו של הרב אריאל היבט אחר של הסוגיה, שעליו הוא סומך להתיר בדוחק גם הזמנה ליום השבת.

הרב אהרון ליכטנשטיין שליט"א התייחס בשיעור הלכה, המופיע באתר ישיבת הר עציון, לפסק הגר"מ פיינשטיין הנוגע להזמנה לבית הכנסת, במקרה שבו ייסעו המוזמנים לבית הכנסת בשבת. מדבריו נראה שיש מקום להתיר זאת, גם כאשר מדובר בהזמנה ליום השבת עצמו: "לפי תשובתו של הרב פיינשטיין, אם ניקח את דבריו עד הסוף צריך לסגור שלושה רבעים מבתי הכנסת בתפוצות. מבחינה מעשית, בפן הפרטי, הגאון ר' שלמה זלמן איערבך פוסק שניתן להזמין, אבל לתת אופציה אחרת ולהציע אירוח באזור, וכל זה רק אם מדובר במטרה חיובית. במישור הציבורי, הצורך יותר גדול, אבל מצד שני התחושה שבית הכנסת נותן יד לעניין יותר בעייתית. עם כל זה, האלטרנטיבה בדרך כלל היא שלא יהיה שום דבר בשבת, ולכן יש מקום להתיר, אלא שצריך להדגיש באופן ברור שבית הכנסת לא מתיר את הנסיעה בשבת".

הרב שלמה ריסקין שליט"א העיד בפנינו, שבתקופת כהונתו כרב קהילה בארצות הברית, שאל את הרב משה פיינשטיין באופן אישי בנושא זה. בניגוד למשתמע מהדברים המודפסים באגרות משה, הרב פיינשטיין היתר במקרה שבו הזמין את האורח לכל השבת כולה, אפילו אם האורח בא במהלך השבת בנסיעה, וקבע שאין בכך איסור של 'לפני עיוור'.

ד. הפרשה מאיסור גדול לאיסור קטן

גם לסבורים שיש בהזמנה כזו משום 'לפני עיור', ייתכן שאם מטרת ההזמנה היא לזכות במצווה ולהרחיק מעברה אחרת, אין בכך איסור 'לפני עיור'. אכן יש פוסקים הסבורים שכאשר כוונת המסייע היא להציל את העובר ממכשול גדול יותר, אין לאסור משום 'לפני עיור'.

הגאון רבי עקיבא איגר (יורה דעה רפ"א, ו) פוסק לגבי הקפת הראש על ידי אישה, שאינה כלולה באיסור, שבמקום שבו בוודאי יקוף האיש את שער, עדיף שהדבר ייעשה על ידי אישה, וכך ניתן להפחית את האיסורים: במקום לעבור על שני איסורים של מקיף וניקף, יעבור רק על איסור אחד של ניקף. היות שהאישה ממעטת באיסורים, אין בכך משום איסור 'לפני עיור'.

הגרש"ז אויערבך בשו"ת מנחת שלמה (א, לה) מחדש אף הוא שבכל מקרה שבו הכוונה היא להציל ממכשול גדול יותר, אין כל מקום לדבר על 'לפני עיור'. בתשובתו הוא מתיר להגיש אוכל למי שידוע בו שלא יברך, מפני שמגיש האוכל מציל את האוכל מעברה גדולה יותר של התרחקות כללית מהדת או משגחה ומכנס כלפי מארחו. אילו לא היה מגיש את האוכל, הוא היה עובר על איסור 'לפני עיור' גדול יותר. המחשבה שיש לשקול את חומרת האיסור על פי העובר על המצווה [ולא על פי המכשיל] מעוגנת בדברי הפוסקים המובאים בשדי חמד (חלק ב מערכת ו כלל כו אות א) המכריעים בחקירתו של ה'ד מלאכי' שאם לא חטא המוכשל אין איסור של 'לפני עיור'.

על סמך יסוד זה, חזר הרב יעקב אריאל בתשובתו המזכרת לעיל והקל להתיר אורחים גם ליום השבת עצמו, ואילו דבריו: "אך כפי שהבנתי, הצורך לקרב אנשים לאווירת השבת יכול להיעשות דווקא ביום, כשהזמן ארוך יותר... לכן נראה שבשעת הדחק ניתן להתיר להזמין... לסעודת השבת ולסמוך על השיקולים הבאים:

אמנם לכתחילה יש להזמין לכל השבת אך אם המוזמן ייעתר להזמנה חלקית בלבד, ניתן להסכים לכך ולהציע לו להישאר עד סוף השבת... וזאת בהסתמך על כמה ספקות: ייתכן שהאורח המוזמן היה נוסע בלאו הכי למטרה אחרת, ואולי אף נסיעה ארוכה יותר; או היה עוסק במלאכות אחרות שמספרן וחומרתן גדולים יותר מאיסור הנסיעה לבית המארח, בידיעה שבכל משך שהותו בבית המארח קרוב לודאי שלא יעשה שום מלאכה...

שיקול נוסף לקולא הוא מכח סוגיית "וכי אומרים לו חטא כדי שיזכה חברך" (שבת ד.) שהרי לדברי השואלים, הזמנת יהודים רחוקים אילו לסעודת השבת היא הדרך היחידה לקרבם ליהדות ובלעדיה יש חשש שיתרחקו ממנה עד כדי חשש חמור לטמיעה והתבוללות, ואם כן איננו צריכים לדון רק על חילולה של שבת זו אלא על החשש לחילולן של כל השבתות ואי קיומן של כל המצוות, וחזרנו לסברא שהכשלה קלה בהווה עדיפה על שמד מוחלט בעתיד. ומצינו שהתירו בתנאים מסוימים לאב לחלול שבת כדי להציל את בתו שנתפסה לשמד... וק"ו שמותר לעבור על ספק לפני עיור כדי שיקיים שבתות הרבה, ומשום כך יש מקום להתיר בשעת הדחק זו להזמין לסעודת שבת, אפילו ביום, אם אין אפשרות להזמין בלילה."

מדברים אלו עולה שבמקום צורך גדול ותועלת גדולה ורבה, יש מקום להזמין גם אם ברור שהאורח יחלל שבת כתוצאה ישירה מהזמנה זו, שהרי הזמנה זו עשויה למנוע אותו מלחלל שבת באיסורים אחרים ורבים, לכל הפחות בזמן שבו הוא נמצא אצל המארחים, ולכן יש בהזמנה זו צמצום בחילול שבת ולא גרימתו.

ה. סיוע לעברה כשהכוונה הכללית היא לשם מצווה

על ההלכה שהובאה לעיל, שאין לתת לאכול אלא למי שידוע בו שיברך, כותב רבנו יונה (בהערותיו על הרי"ף, חולין מב ע"א בדפי הרי"ף) חידוש שאם הנותן מתכוון לקיים בנתינת אוכל זה מצוות צדקה, היא דוחה את איסור ה'לפני עיור', שהרי כוונת הנותן לקיים מצוות צדקה ולא להכשילו בעברה.

הבית יוסף תהה על דבריו: "ואין דבריו נראים, דהא ליתן לשמש נמי מצווה הוא, ואפילו הכי לא יתן לו אלא אם כן יודע שנטל ידיו". בשל תהיה זו הוא אינו מביא את חידושו של רבנו יונה בשולחן ערוך (או"ח קסט, ב). ופוסק שלא לתת לאכול למי שידוע שלא יברך. אלא שהרמ"א (שם) פוסק את דברי רבינו יונה להלכה וכותב: "ויש מקילין אם נותן לעני בתורת צדקה". ההסבר הרווח לשיטת ר' יונה מתמצת בדברי המשנה ברורה (קסט ס"ק א'): "דלא מפקעין מצוות צדקה בשביל חשש שמא לא יברך".

הט"ו המגן אברהם (שם) פסקו שיש לסמוך על שיטת רבנו יונה רק במקום שיש ספק אם המקבל יברך, אך אם ודאי לנו שלא יברך – אין להתיר.

עם זאת, הרב יעקב יחיאל ויינברג, בעל ה"שרידי אש" (חלק ב, ט, עמ' שסו) טוען שיתכן שכונת רבנו יונה לחדש שבכל מקרה שבו יש כוונה לטובת עובר העברה, אין איסור 'לפני עיור' או "מסייע" שהרי המגמה כולה היא לעשות מצווה או לפעול לטובתו של עובר העברה: "ובעיקר הדין דלפני עור, לולא מיסתפינא מרבתינו גדולי האחרונים ז"ל הייתי אומר, **במקום שהמכשיל מתכוון לעשות מצווה אין בזה משום לפני עור... ולפי זה צריך לומר מצד הסברה, שבמקום שיש לפנינו מצווה לעשות, אין להימנע ממצווה זו, אפילו במקום שיכול לגרום שעל ידי זה יעבור חברו עבירה, שהוא אינו רוצה להחזיק ידי עוברי עבירה אלא לקיים מצוות הבורא, ואדרבא, על ידי זה יעורר רגשי תשובה וחרטה בלב העברין לראות את דרך האמת בראותו שחברו משתדל לקיים מצוות בוראו. והדברים מפורשים ברבנו יונה... ועיין בביאורי הגר"א לאו"ח סימן קס"ט, שהראה מקור לדעת הרבינו יונה ממשנה ריש פרק ג' דדמאי... והנה קושית הבית יוסף הנ"ל יש לישב בפשיטות, דבשמש ליכא מצוות צדקה דהא הוא מחויב לפרנסו ומזונותיו עליו. ואף שדבר זה נראה לי פשוט וברור, מכל מקום לא מלאני לבי להורות למעשה נגד רבותינו גדולי האחרונים... וכל הנ"ל כתבתי להלכה ולא למעשה, וההכרעה מסורה לגדולי ההוראה בארץ ישראל ובחוץ לארץ."**

על פי ה"שרידי אש" בכל מקרה שבו כוונתו לטובת עובר העברה, נראה שאין איסור 'לפני עיור'. משום כך ייתכן שאין כל איסור במקרה שבו כוונת המזמין היא לקרב או להאיהב את התורה בכלל ואת השבת בפרט על אורחיו. הרב ויינברג מדגיש שדבריו אינם אמורים למעשה, אך ניתן לצרף את סברתו לשיקולים שהובאו לעיל.

באופן דומה, אבל כהלכה למעשה, כתב הרב משה שטרנבוך שליט"א, ראב"ד העדה החרדית, בשו"ת "תשובות והנהגות" (א, שנח), במענה לשאלתו של בן בעל תשובה, המזמין את הוריו לביתו על מנת לקרבם ליהדות, וראה שהדבר מועיל. השואל התלבט אם מותר לו להזמין לשבת, כאשר הוא יודע שהם יחללו שבת בניסיעתם. בתשובתו טוען אף הרב שטרנבוך שאם כוונת המזמין לטובת המוזמן, אין בכך משום 'לפני עיור'. "נראה שישוד האיסור דלפני עור הוא דומיא דעור שמשיליו, אבל אם כוונתו רק לטובת עצמו לא נקרא מכשיל, אלא כמו שרופא מנתח לא נקרא מכה חבירו, כך כאן הלוא אין כוונתו להרע לו או לייעץ לו עצה שאינה הוגנת, אלא שמקווה בזה להדריכם ולקרבם לדרך האמת, ומה שחבירו מחלל שבת על ידי זה אינו אלא עושה רעה לעצמו ולכן אין בזה איסור לפני עור, וכיון שאינו מצווה אותם לנסוע, ואדרבה, הודיע להם שמצטער בכך, תו אין כאן חיוב ערבות להפרישם במחללי שבת בפרהסיא... אמנם חילול השם יש כאן, שבאים לביתו במכונת בפרהסיא בעצם יום השבת, ולכן יש לראות שעל כל פנים לא יחננו את מכונתם סמוך לביתו במקום שירגישו שבאו במיוחד אצלו, כי בעונן חילול השם, אחד שוגג ואחד מזיד ואין תלוי במה שמכונתו לטוב. ונראה שישתדל כפי כחו למונעם מחילול שבת, אבל אם זה אי אפשר ומרגיש שיש בזה תועלת להחזירם למוטב, לא ימנע לעשות מפני איסור לפני עור, רק יקרב אותם כפי האפשר, ושמאל דוחה וימין מקרבת. וזהר ויודיע אותם תמיד חומר חילול שבת ומתיקות שמירתה ובעזרת ה' יתברך יחזיר אותם למוטב, ואין לך כיבוד אב ואם כמוהו.

ובמקום אחר הבאתי מדברי המשנה ברורה... שאב חייב לדאוג לבתו שלא תשתמד שהוא גואלה וקרוב לה, ומשמע שזהו חובה מיוחדת בקרובים. ולפי זה נראה לעניות דעתי, דאף שבעלמא במחלל שבת בפרהסיא שאינו עושה מעשה עמך פטורין להוכיחו... מכל מקום באביו שנטמע בין העכו"ם חייב לגאולו, וסיבת החיוב אינו רק מצד צדקה שחייבין לכל עניי ישראל, אלא דין גאולה לקרובים ואפילו מחללי שבת צריך להשתדל לפי כחו לגאולם שזהו הלכה מיוחדת."

על פי סיוס דברי הרב שטרנבוך ברור כי יש מקום גדול יותר להקל בדיון 'לפני עיור' בסיטואציה של רצון לקרב בן משפחה ולשמור על הקשר החשוב בינו ובין משפחתו שומרת המצוות.

(הרב אליעזר שמחה וייס בתחומין י"ח עמ' 184, דוחה את דברי הרב שטרנבוך בטענה שזו מצווה הבאה בעבירה. אנו קיבלנו את דברי הרב שטרנבוך מאחר ומצווה באה בעבירה' מוגדרת כך רק כאשר אותו אדם עובר את העבירה על מנת לאפשר לעצמו את קיום המצווה, מה שאין כן במקרה שלנו בו מדובר על שני אנשים שונים ואין כאן מקום להאריך)

סיכום:

דעתנו הנסמכת על הוראותיהם של גדולי הדורות האחרונים ועל הנהגותיהם המעשיות, מכל החוגים והזרמים, הינה שראוי להזמין קרובים וידידים לסעודת שבת מתוך כוונה של קירוב יהודים לערכי היהדות או מתוך רצון לשמירה על אחדות ורעות במעגלי המשפחה, הקהילה והחברה.

קדושת השבת וכבודה מחייבים לסייג את המגמה הזאת בכמה אופנים:

יש להבהיר לפני האורחים את חשיבות שמירת השבת בעינינו. יש להעדיף הזמנה מראש, לכל השבת. במקרה שבו אין האורח מסכים להגיע לכל השבת, עדיפה הזמנה לליל שבת, שבה האורחים מקדימים לבוא לפני כניסת השבת, מאחר שעזיבתם בערב היא מרצונם הגמור, תוך ויתור על האפשרות ללון בבית המארחים, וכן מפאת שהחזרה לביתם אינה קשורה במישרין להזמנה להתארח. האפשרות הרצויה פחות היא הזמנה ליום השבת, כאשר ברור שהאורחים יגיעו בשבת עצמה בנסיעה. אמנם במקרה של תועלת וצורך גדול, ובפרט כאשר מדובר בשיקולים של שלום בית ושלמות המשפחה, יש מקום להתיר הזמנה זו.

בשל המורכבות האישית והציבורית של הסוגיה מומלץ וחשוב להיוועץ בסמכות תורנית מקומית המכירה את המצב במקום, והיכולה לסייע בקבלת הכרעה מתאימה בתוך מבוך השיקולים, וכדברי הגר"מ פיינשטיין בעניין אחר (איגרות משה, יו"ד ג, פא): "וגם ה'מרא דאתרא' שיועד מצב המקום והוא ראוי להורות בזה מצד גדלותו בתורה וגדלותו ביראת ה' טהורה, יש לו להתחשב עם מקומות הסמוכים שאין צריכים לזה שלא יסמכו על היתר מקום זה ויהיה הקלקול יותר מהתיקון".

22

A similar psak

(Dovid (4/29/2013

Rabbi Raskin, the Rav of the Chabad community of London ruled similarly that these invitations are permitted. See netivim bderech hashlichut

שלח תגובה

תגובות

כתוב תגובה

שם:

דואר אלקטרוני:

נושא:

תוכן התגובה

0 Comments

Sort by Top

Add a comment...

 Facebook Comments Plugin

[צור קשר](#)

[תרומות](#)

[אודות](#)

[שאל את הרב](#)

[פסקי הלכה](#)

[על סדר היום](#)